

УДК 347.12

DOI: 10.31733/17-03-2023-736-738

С. САМГОРОДСЬКА

здобувач вищої освіти, група

Науковий керівник:

д.ю.н. **В. МИКОЛАЄЦЬ**

(Державний податковий університет)

ЕЛЕКТРОННИЙ ПРАВочИН ЯК РІЗНОВИД ЮРИДИЧНИХ ПРАВочИНІВ

Актуальність дослідження. Розвиток світової цивілізації вже давно сягнув високого рівня. На сучасному етапі щодень з'являються нові засоби електронного зв'язку. Відповідно зростає потреба у вирішенні ряду питань, які стосуються діджиталізації усіх сфер, зокрема і правничої.

Наразі гостро стоїть питання застосування електронних правочинів, адже у зв'язку поширенням пандемії COVID-19 та встановлення карантину на території із значним поширенням захворювання, а також у зв'язку із введенням на території України воєнного стану на підставі Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» дедалі більше актуалізувалась потреба в укладенні договорів онлайн. Зважаючи на вказані обставини, потреба у переході багатьох процесів з офлайн режиму до онлайн, що стосуються регулювання правовідносин суб'єктів права, пов'язана не лише із розвитком цивілізаційних процесів, а й є необхідною мірою.

Виклад основного матеріалу. Електронний правочин являє собою дію особи, яка спрямована на набуття, зміну або ж припинення цивільних прав та обов'язків, здійснена з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем [1]. Головними відмінностями від традиційного правочину є спосіб волевиявлення та виконання правочину, а також метод комунікації сторін під час вчинення та виконання правочину.

Електронна форма правочину вже давно прирівнюється до письмової форми та є рівнозначною за юридичною силою з традиційними правочинами. Підтвердженням слугує стаття 205 ЦК України, в якій чітко зазначено, що правочин може вчинятися в усній або в письмовій (електронній) формі. Правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони, а також якщо воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку. Можливість спілкування, обговорення деталей правочину в Інтернеті, за допомогою листів, різного роду повідомлень надає електронним правочинам перевагу над традиційними, адже є шанс узгодити всі нюанси без потреби їхати в певне місце [1].

Щоб переконатися в дієвості та важливості електронних правочинів достатньо дослідити розвиток електронної комерції. Буквально з кожним днем збільшується обсяг продажу товарів через Інтернет, відповідно це все супроводжується укладенням електронних документів. Кожен з нас щодня укладає договори купівлі-продажу, замовляючи щось в мережі Інтернет. Електронні правочини значно спрощують цей процес, адже в нас немає прив'язаності до місцезнаходження як покупця, так і продавця. Розглянемо становище і вимоги до електронного правочину в нашій державі.

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про електронну комерцію» електронні правочини вчиняються на основі відповідних пропозицій (оферт). Шляхом пропонування та акцептування оферти сторонами правочину укладається електронний правочин в електронній комерції. Інформацію про послуги, роботи, товари майбутні покупці отримують в рекламуванні та надсиланні комерційних електронних повідомлень, які надсилаються покупцям безпосередньо після їх згоди, на отримання такої інформації. Підписується електронне повідомлення за допомогою електронного підпису або електронного цифрового підпису, відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги».

Згідно з діючим законодавством, покупець має отримати підтвердження вчинення електронного правочину. Таким електронним документом слугує чек, квитанція, квиток або

ж будь-який інший документ в момент вчинення правочину чи у момент виконання продавцем обов'язку передати покупцеві товар [2].

Німеччина одна з перших почала цифровізацію законодавства та правочинів. На сьогоднішній день тут стрімко зростає обсяг електронної торгівлі. Станом на 2019 рік, частка продажів в через Інтернет становила 16% від загального обсягу роздрібною торгівлі. Зараз цей показник збільшився майже вдвічі. Цьому передували зміни в Німецькому цивільному уложенні (НЦУ) в частині регулювання видів форм правочинів та видів підписів. Таким чином в НЦУ з'явилася стаття, яка присвячувалася електронній формі правочину — ст. 126a [3].

Питання електронного цифрового підпису вперше було врегульовано в німецькому законодавстві Законом «Про Цифровий Підпис». Цей закон визначив вимоги для електронного цифрового підпису, постачальників послуг із сертифікації, а також для органів тестування та підтвердження, які перевіряють відповідність і виконання цих вимог.

У 2014 році Європейським Парламентом і Радою було прийнято Регламент №910/2014 про електронну ідентифікацію і довірчі послуги для електронних правочинів у внутрішньому ринку. Положення Регламенту мають пряму дію та використовуються як в країнах ЄС, так і в Німеччині. Тому характерною рисою німецького законодавства, яке регулює порядок і укладення електронних договорів, є те, що воно досить ліберальне, адже надає багато можливостей для електронної торгівлі та не впроваджує в законодавстві перепон для неї, та досить зваженим, тому що вимагає, щоб окремі договори були укладенні в електронній чи письмовій формі, обов'язково з електронним цифровим підписом [4].

Ще однією прогресивною країною в плані документообігу є Польща, де електронна комерція регулюється Директивами Європейського союзу, що діють на всій його території: Директива 1999/93 / ЄС про електронні підписи; Директива 2000/31 / ЄС про електронну комерцію; Директива 2001/29 / про інформаційне суспільство; Директива 97/7 / ЄС про дистанційні продажі.

Згідно до параграфу 2 ст.61 Цивільного кодексу Польщі «волевиявлення, виражене в електронній формі, вважається вираженням іншої особи в момент, коли його введено у засіб електронної комунікації з допомогою способу, який дає змогу цій особі ознайомитися з його змістом». Тобто польський законодавець таким чином зрівняв юридичну силу волевиявлення, яке вчинено в електронній формі з традиційним, яке вчинене у письмовій[5].

Схожою рисою польського законодавства з українським, є вимоги до безпечності електронного підпису: 1) пов'язаний виключно з особою, що підписалась; 2) створений за допомогою безпечних засобів та даних, що складають електронного підпису, які особа, що підписалась, може тримати під своїм повним контролем; 3) пов'язаний із даними, до яких він приєднаний таким чином, що будь-яку подальшу зміну даних можна виявити [4].

Виходячи із вищесказаного, можна дійти висновку, що польський законодавець досить серйозно підійшов до закріплення на законодавчому рівні таких термінів, як «електронний підпис», «електронний правочин» тощо.

Що стосується українського законодавства слід зазначити, що в нас є низка нормативно-правових актів, які регулюють торгівлю в Інтернеті. Серед них Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003, Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017, які визначають саме поняття електронного документа, електронного документообігу, закріплюють світові тенденції щодо визнання юридичної сили електронного документа, права та обов'язку суб'єктів електронного правочину тощо.

Висновки. Наприкінці, доходимо до висновків про те, що дослідження використання інституту електронного правочину є актуальним у зв'язку з постійним розвитком інформаційних та телекомунікаційних мереж та у зв'язку із розвитком електронної комерції. Більше того, використання вказаного інструменту у зобов'язальних правовідносинах є якісно новим етапом у регулюванні правовідносин суб'єктів, оскільки включає ряд переваг: оперативність, інтерактивність; більша ефективність використання власних ресурсів. Крім того, можливість їх використання значно пролегшує життєдіяльність контрагентів, оскільки передбачає більш ширші межі розповсюдження своїх послуг/широкі ринки збуту товарів; ефективне використання часу та високий рівень конкурентоспроможності як продавця, так і продукту через швидку реакцію на запит покупця.

Незважаючи на наявність досліджень присвячених поняттю та сутності електронного

правочину, а також сфер і порядку використання, залишається дискусійним багато питань щодо його місця в системі правочинів як одного з найбільш поширених юридичних фактів в системі цивільного права.

1. Центрально-Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції. Центрально-Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції. URL: <https://www.justice-km.gov.ua/poryadok-vchinennya-elektronnih-pravochiniv> (дата звернення: 18.10.2022).

2. Грибачова І.П., Соколова О.П. Електронні правочини. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 12. С. 121–123. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-12/26> (дата звернення: 19.10.2022).

3. Філатова Н. Ю., Логойко О. О. Порівняльний аналіз особливостей укладення електронних договорів в Україні і Німеччині: Правові аспекти: Правова держава. 2020. № 38. С. 92–99. URL: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.38.204140> (дата звернення: 18.10.2022).

4. Електронний правочин та електронна форма правочину. URL: https://pidru4niki.com/68093/pravo/elektronniy_pravochin_elektronna_forma_pravochinu (дата звернення: 18.10.2022).

5. Internetowy System Aktów Prawnych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> (дата звернення: 19.11.2022).

УДК 347.9

DOI: 10.31733/17-03-2023-738-740

К. СЛІВІНСЬКА

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

викладач **Марина ЛОГІНОВА**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЦИВІЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

За належністю всі цивільні процесуальні обов'язки сторін слід класифікувати на загальні, тобто ті, якими, поряд зі сторонами, наділені й інші особи, які беруть участь у справах позовного провадження, та спеціальні, тобто ті, які властиві виключно сторонам цивільної справи. Загальні цивільні процесуальні обов'язки сторін, своєю чергою, за юридичним значенням ми класифікуємо на основні та додаткові.

Для усіх осіб, які беруть участь у справах позовного провадження, у тому числі і для сторін, законодавець встановив два основні загальні обов'язки: 1) для підтвердження своїх вимог або заперечень подавати усі наявні у них докази або повідомляти про них суд до або під час попереднього судового засідання, а якщо попереднє судове засідання у справі не проводиться, – до початку розгляду справи по суті (ч. 2 ст. 27, ч. 2 ст. 60, ч. 1 ст. 131 ЦПК України). Слід зазначити, що відповідний обов'язок сторін стосується як факту, так і часу подання доказів. Отже, для підтвердження своїх вимог або заперечень сторони зобов'язані: а) подати усі свої докази суду. Подання доказів особами, які беруть участь у справі, передбачає їх передачу в розпорядження суду [1, с. 172]. Якщо у осіб, які беруть участь у справі, є складнощі щодо отримання доказів, суд за їх клопотанням зобов'язаний витребувати ці докази (ч. 1 ст. 137 ЦПК України).

Крім того, залучення доказів судом може здійснюватися шляхом надання ним судових доручень щодо збирання доказів (ст. 132 ЦПК України); б) вчинити процесуальну дію, визначену у п. «а», до або під час попереднього судового засідання, а якщо попереднє судове засідання у справі не проводиться, – до початку розгляду справи по суті. У разі подання доказів з порушенням зазначених вимог, вони не приймаються, якщо сторона не доведе, що докази подано несвоєчасно з поважних причин (частини 1, 2 ст. 131 ЦПК України). Ступінь поважності причин, з яких докази були подані з порушенням вимог цивільного процесуального законодавства, визначається у кожному конкретному випадку окремо на розсуд суду, у провадженні якого перебуває цивільна справа. Але за